Latijnse Morfologie

1LC

1 Naamwoorden

1.1 Inleiding

BENAMING	FUNCTIES
nominatief	onderwerp en naamwoordelijk deel
vocatief	aangesproken persoon
accusatief	lijdend voorwerp; na voorzetsels
genitief	'van'-bepaling; bijvoeglijke bepaling
datief	meewerkend voorwerp; na voorzetsels
ablatief	bijwoordelijke bepaling; na voorzetsels

Tabel 1: Latijnse naamvallen

Vertaaltips

- datief vertaal je meestal met aan of voor (personen)
- ablatief vertaal je meestal met met of door (zaken)

1.2 Verbuigingsmodellen

1.2.1 Naamwoorden van de eerste klasse

ullet mannelijke naamwoorden op $-\mathbf{us}$, genitief enkelvoud op $-\mathbf{i}$

- $\bullet\,$ enkele mannelijke naamwoorden op-eren -a
- $\bullet\,$ vrouwelijke naamwoorden op-a,genitief enkelvoud op-ae
- $\bullet\,$ onzijdige naamwoorden op -um, genitief enkelvoud op -i

		ENK		MV			
	M	V	O	M	V	О	
NOM	av-us	ros-a	don- um	av-i	ros-ae	don-a	
VOC	av-e	$\operatorname{ros-}a$	$\operatorname{don-}um$	av-i	ros-ae	don-a	
ACC	av-um	ros-am	$\operatorname{don-}um$	av-os	ros-as	don-a	
GEN	av-i	ros-ae	$\operatorname{don-}\!i$	av-orum	ros-arum	$\operatorname{don-}\!\mathit{orum}$	
DAT	av-o	ros-ae	$\mathrm{don}\text{-}o$	av-is	$\operatorname{ros-}is$	don- is	
ABL	av-o	$\operatorname{ros-}a$	don-o	av-is	$\operatorname{ros-}is$	don- is	

Tabel 2: Naamwoorden van de eerste klasse

1.2.2 Substantieven van de tweede klasse

ullet genitief enkelvoud op **-is**

		ENK		MV			
	M	V	O	M	V	O	
NOM	dux	mater	corpus	duc-es	matr-es	corpor-a	
ACC	duc-em	matr-em	corpus	duc- es	matr-es	corpor-a	
GEN	duc-is	$\operatorname{matr-}is$	corpor-is	duc-um	matr-um	corpor-um	
DAT	duc - i	matr-i	$\operatorname{corpor-} i$	duc-ibus	matr-ibus	corpor-ibus	
ABL	duc-e	$\operatorname{matr-} e$	$\operatorname{corpor-} e$	duc-ibus	matr-ibus	corpor-ibus	

Tabel 3: Substantieven van de tweede klasse

1.2.3 Adjectieven van de tweede klasse

		ENK		MV			
	M	V	O	M	V	О	
NOM	felix	felix	felix	felic-es	${\it felic-} es$	${\it felic-}ia$	
ACC	felic-em	${\it felic-} em$	felix	felic-es	${\it felic-} es$	${\rm felic}\text{-}ia$	
GEN	felic-is	felic-is	${\it felic-} is$	felic-ium	${\it felic-}ium$	${\it felic-}ium$	
DAT	felic-i	$\mathrm{felic}\text{-}i$	$\mathrm{felic}\text{-}i$	felic-ibus	${\it felic-} ibus$	${\it felic-} ibus$	
ABL	felic-i	$\mathrm{felic}\text{-}i$	$\mathrm{felic}\text{-}i$	felic-ibus	${\it felic-} ibus$	${\it felic-} ibus$	

Tabel 4: Adjectieven van de tweede klasse

1.2.4 Vorming van de vocatief

De *vocatief* is altijd gelijk aan de nominatief, behalve in het mannelijk enkelvoud van de 1ste klasse:

- $\bullet\,$ woorden op $\textbf{-}\mathbf{u}\mathbf{s}\to\textbf{-}\mathbf{e}$
- woorden op $-ius \rightarrow -i$
- woorden op -eus blijven onveranderd

1.2.5 Afwijkingen bij voornaamwoorden van de tweede klasse

- Een aantal substantieven vertoont genitief meervoud op **-ium** civis, navis, collis, urbs, pars, fons
- Vier onzijdige substantieven volgen volledig de verbuiging van de adjectieven animal, milia, mare, moenia
- Vier adjectieven volgen volledig de verbuiging van de substantieven dives, vetus, pauper, princeps

1.3 Voorzetsels

Voorzetsels + Acc	Voorzetsels + Abl		
ante	cum		
per	e(x)		
apud	sub		
post	sine		
ad	de		
inter	in		
praeter	a(b)		
in			
ad			

Tabel 5: Voorzetsels met specifieke naamval

2 Voornaamwoorden

2.1 Persoonlijke voornaamwoorden

2.1.1 Reflexief

	ENK			MV			
	1ste p	2de p	3de p	1ste p	2de p	3de p	
NOM	ego	tu	-	nos	vos	-	
ACC	me	te	se	nos	VOS	se	
GEN	mei	tui	sui	nostr-i/-um	vestr-i/-um	sui	
DAT	mihi	tibi	sibi	nobis	vobis	sibi	
ABL	me	te	se	nobis	vobis	se	

Tabel 6: Reflexieve persoonlijke voornaamwoorden

2.1.2 Niet-reflexief

		ENK			MV	
	M	V	O	M	V	О
NOM	is	ea	id	ii	eae	ea
ACC	eum	eam	id	eos	eas	ea
GEN	eius	eius	eius	eorum	earum	eorum
DAT	ei	ei	ei	eis (iis)	eis (iis)	eis (iis)
ABL	eo	$e\overline{a}$	eo	eis (iis)	eis (iis)	eis (iis)

Tabel 7: Niet-reflexieve voornaamwoorden

2.1.3 Opmerkingen

• Het voorzetsel *cum* wordt in de 1ste en 2de persoon achteraan het voornaamwoord gehecht:

mecum, tecum, nobiscum, vobiscum

2.2 Aanwijzende voornaamwoorden

		ENK		MV			
	M	V	О	M	V	О	
NOM	hic	haec	hoc	hi	hae	haec	
ACC	hunc	hanc	hoc	hos	has	haec	
GEN	huius	huius	huius	horum	harum	horum	
DAT	huic	hiuc	huic	his	his	his	
ABL	hoc	hac	hoc	his	his	his	

Tabel 8: hic, haec, hoc

		ENK			MV	
	M	V	O	М	V	О
NOM	iste	ista	istud	isti	istae	ista
ACC	istum	istam	istud	istos	istas	ista
GEN	istius	istius	istius	istorum	istarum	istorum
DAT	isti	isti	isti	istis	istis	istis
ABL	isto	ista	isto	istis	istis	istis

Tabel 9: iste, ista, istud

	ENK			MV			
	M	V	О	M	V	О	
NOM	ille	illa	illud	illi	illae	illa	
ACC					illas		
GEN	illius	illius	illius	illorum	illarum	illorum	
DAT		illi				illis	
ABL	illo	illa	illo	illis	illis	illis	

Tabel 10: ille, illa, illud

		ENK			MV	
	M	V	O	M	V	O
NOM	idem	eadem	idem	iidem	eaedem	eadem
ACC	eundem	eandem	idem	eosdem	easdem	eadem
GEN	eiusdem	eiusdem	eiusdem	eorundem	earundem	eorundem
DAT	eidem	eidem	eidem	eisdem (iisdem)	eisdem (iisdem)	eisdem (iisdem)
ABL	eodem	eadem	eodem	eisdem (iisdem)	eisdem (iisdem)	eisdem (iisdem)

Tabel 11: idem, eadem, idem

		ENK		MV			
	M	V	О	M	V	О	
NOM	ipse	ipsa	ipsum	ipsi	ipsae	ipsa	
ACC	ipsum	ipsam	ipsum	ipsos	ipsas	ipsa	
GEN	ipsius	ipsius	ipsius	ipsorum	ipsarum	ipsorum	
DAT	ipsi	ipsi	ipsi	ipsis	ipsis	ipsis	
ABL	ipso	ipsa	ipso	ipsis	ipsis	ipsis	

Tabel 12: ipse, ipsa, ipsum

3 Bijwoord

Een bijwoord is meestal een bijwoordelijke bepaling bij een werkwoord. Het is onveranderlijk.

De vorming van een bijwoord op basis van een adjectief:

• 1ste klasse: stam + -e

Uitzonderingen: bene, aliter, multum

 \bullet 2de klasse: stam + -iter, -ter, -er

Uitzonderingen: facile, triste

4 Werkwoorden

4.1 Regelmatige werkwoorden

	1ste verv	2DE VERV	3DE VERV	4DE VERV	5DE VERV
Inf	ama-re	mone-re	teg-e-re	audi-re	cape-re
	am-o	mone-o	teg-o	audi-o	capi-o
SEN	ama-s	mone-s	teg-i-s	$\operatorname{audi-}s$	capi-s
PRAESENS	$\operatorname{ama-}t$	$\operatorname{mone-} t$	teg-i-t	$\operatorname{audi-} t$	$\operatorname{capi-}t$
	ama- <i>mus</i>	mone- <i>mus</i>	teg-i-mus	audi- mus	capi- <i>mus</i>
IND	ama-tis	mone- tis	teg- <i>i-tis</i>	audi- <i>tis</i>	capi-tis
	ama-nt	mone- nt	teg-u-nt	$\operatorname{audi-} u\text{-}nt$	capi-u-nt
Імр	ama	mone	teg-e	audi	cape
IMP	ama-te	mone-te	teg-i-te	$\operatorname{audi-}te$	capi-te

Tabel 13: Regelmatige werkwoorden (actief)

	1STE VERV	2DE VERV	3de verv	4de verv	5DE VERV
Inf	ama-ri	mone-ri	teg-i	audi- <i>ri</i>	capi
\sim	am-or	mone-or	teg-or	audi-or	capi-or
PRAESENS	ama-ris	mone-ris	teg-e-ris	audi- <i>ris</i>	capi-ris
(AE)	ama-tur	mone-tur	teg-i-tur	$\operatorname{audi-}tur$	capi-tur
	ama- <i>mur</i>	mone- <i>mur</i>	$\operatorname{teg-}i\text{-}mur$	audi- mur	capi-mur
IND	ama- <i>mini</i>	mone-mini	$\operatorname{teg-}i\text{-}mini$	audi- <i>mini</i>	capi-mini
	ama-ntur	mone-ntur	teg-u-ntur	audi- <i>u</i> -ntur	capi-u-ntur

Tabel 14: Regelmatige werkwoorden (passief)

4.1.1 Uitzonderingen

 $\bullet\,$ de imperatief enkelvoud van facere is fac

- $\bullet\,$ de imperatief enkelvoud van dicere is dic
- $\bullet\,$ de imperatief enkelvoud van ducere is duc

4.2 Eerste vervoeging: amare

		Amare	
		ACTIEF	Passief
Infinitief	PRAESENS	ama-re	ama-ri
	Praesens	am-o $ama-s$ $ama-t$ $ama-mus$ $ama-tis$ $ama-nt$	am-or ama-ris ama-tur ama-mur ama-mini ama-ntur
Indicatief	IMPERFECTUM	ama- ba -m ama- ba -s ama- ba -t ama- ba -mus ama- ba -tis ama- ba -nt	ama-ba-ris ama-ba-tur ama-ba-mur ama-ba-mini ama-ba-ntur
	FUTURUM SIMPLEX	ama- b -o ama- b - i -s ama- b - i -t ama- b - i -mus ama- b - i -tis ama- b - u -nt	ama- b -or ama- b - e -ris ama- b - i -tur ama- b - i -mur ama- b - i -mini ama- b - u -ntur
IMPERATIEF		ama ama-te	

Tabel 15: Eerste vervoeging

4.3 Tweede vervoeging: monere

	Monere			
		ACTIEF	Passief	
Infinitief	PRAESENS	ama-re	ama-ri	
Indicatief	IMPERFECTUM	mone-o mone-s mone-t mone-mus mone-tis mone-nt mone-ba-m mone-ba-s mone-ba-t mone-ba-tus	mone-or mone-ris mone-tur mone-mur mone-mini mone-ntur mone-ba-r mone-ba-ris mone-ba-tur mone-ba-mur mone-ba-mur	
	I	mone-ba-nt	mone-ba-ntur	
	FUTURUM SIMPLEX	mone-b-o mone-b-i-s mone-b-i-t mone-b-i-mus mone-b-i-tis mone-b-u-nt	mone-b-or mone-b-e-ris mone-b-i-tur mone-b-i-mur mone-b-i-mini mone-b-u-ntur	
Imperatief		mone mone-te		

Tabel 16: Tweede vervoeging

4.4 Derde vervoeging: tegere

Tegere			
		ACTIEF	Passief
Infinitief	PRAESENS	teg-e-re	teg-i
	Praesens	$\begin{array}{c} \text{teg-}o \\ \text{teg-}i\text{-}s \\ \text{teg-}i\text{-}t \\ \text{teg-}i\text{-}mus \\ \text{teg-}i\text{-}tis \\ \text{teg-}u\text{-}nt \end{array}$	teg-or teg-e-ris teg-i-tur teg-i-mur teg-i-mini teg-u-ntur
INDICATIEF	IMPERFECTUM	teg-eba-m teg-eba-s teg-eba-t teg-eba-mus teg-eba-tis teg-eba-nt	teg-eba-ris teg-eba-tur teg-eba-mur teg-eba-mini teg-eba-ntur
	FUTURUM SIMPLEX	$ ext{teg-}a ext{-m}$ $ ext{teg-}e ext{-s}$ $ ext{teg-}e ext{-tis}$ $ ext{teg-}e ext{-tis}$ $ ext{teg-}e ext{-nt}$	teg- a -r teg- e -ris teg- e -tur teg- e -mur teg- e -mini teg- e -ntur
IMPERATIEF		$\begin{array}{ c c c }\hline \text{teg-}e \\ \text{teg-}i\text{-}te \end{array}$	

Tabel 17: Derde vervoeging

4.5 Vierde vervoeging: audire

	Audire			
		ACTIEF	Passief	
Infinitief	PRAESENS	audi-re	audi- <i>ri</i>	
	Praesens	audi-o audi-s audi-t audi-mus audi-tis audi-u-nt	audi-or audi-ris audi-tur audi-mur audi-mini audi-u-ntur	
INDICATIEF	IMPERFECTUM	audi-eba-m audi-eba-s audi-eba-t audi-eba-mus audi-eba-tis audi-eba-nt	audi-eba-ris audi-eba-tur audi-eba-mur audi-eba-mini audi-eba-ntur	
	FUTURUM SIMPLEX	audi-a-m audi-e-s audi-e-t audi-e-mus audi-e-tis audi-e-nt	audi-a-r audi-e-ris audi-e-tur audi-e-mur audi-e-mini audi-e-ntur	
Imperatief		audi audi- <i>te</i>		

Tabel 18: Vierde vervoeging

4.6 Vijfde vervoeging: capere

	Capere			
		ACTIEF	Passief	
Infinitief	PRAESENS	cape-re	capi	
	Praesens	capi-o capi-s capi-t capi-mus capi-tis capi-u-nt	capi-or capi-ris capi-tur capi-mur capi-mini capi-u-ntur	
Indicatief	IMPERFECTUM	capi-eba-m capi-eba-s capi-eba-t capi-eba-mus capi-eba-tis capi-eba-nt	capi-eba-ris capi-eba-tur capi-eba-mur capi-eba-mini capi-eba-ntur	
	FUTURUM SIMPLEX	capi-a-m capi-e-s capi-e-t capi-e-tis capi-e-nt	capi-a-r capi-e-ris capi-e-tur capi-e-mur capi-e-mini capi-e-ntur	
Imperatief		cape capi-te		

Tabel 19: Vijfde vervoeging

4.7 Onregelmatige werkwoorden

	Onregelmatige werkwoorden					
Inf	PR	esse	pos-se	i-re	fi-e-ri	
Indicatief	IMPERFECTUM PRAESENS	sum es est sumus estis sunt era-m era-s era-t era-mus	pos-sum pot-es pot-est pos-sumus pot-estis pos-sunt pot-era-m pot-era-s pot-era-t pot-era-mus	e-o i-s i-t i-mus i-tis e-u-nt i-ba-m i-ba-s i-ba-t	fi-o fi-s fi-t fi-mus fi-tis fi-u-nt fi-eba-m fi-eba-s fi-eba-t fi-eba-mus	
ΛΙ		era-tis era-nt	pot-era-tis pot-era-nt	i-ba-tis i-ba-nt	fi-eba-tis fi-eba-nt	
	FUTURUM SIMPLEX	er-o eri-s eri-t eri-mus eri-tis eru-nt	pot-eri-s pot-eri-t pot-eri-tis pot-eru-nt	i- <i>b</i> -o i- <i>b</i> - <i>i</i> -s i- <i>b</i> - <i>i</i> -t i- <i>b</i> - <i>i</i> -mus i- <i>b</i> - <i>i</i> -tis i- <i>b</i> - <i>u</i> -nt	fi-a-m fi-e-s fi-e-t fi-e-mus fi-e-tis fi-e-nt	
Імр		es es-te		i i- <i>te</i>		

Tabel 20: Onregelmatige werkwoorden: esse, posse, ire, fieri

	Onregelmatige werkwoorden				
Inf	PR	velle	nolle	malle	
		vol	nolo .	malo	
	SNS	vis	non vis	mavis	
	ESE	vult	non vult	mavult	
	Praesens	volumus	nolumus	malumus	
		vultis	non vultis	mavultis	
		volunt	nolunt	malunt	
	l l	vol- <i>eba</i> -m	nol- <i>era</i> -m	mal-eba-m	
TEF	IMPERFECTUN	vol-eba-s	nol-eba-s	mal-eba-s	
CAT		vol-eba-t	$\operatorname{nol-}\mathit{eba} ext{-t}$	mal- eba-t	
INDICATIEF		vol- <i>eba</i> -mus	nol- <i>eba</i> -mus	mal-eba- mus	
Ι		vol-eba-tis	nol- <i>eba</i> -tis	mal-eba-tis	
		vol- <i>eba</i> -nt	nol-eba-nt	$\operatorname{mal-}eba\operatorname{-nt}$	
	FUTURUM SIMPLEX	vol-a-m	nol-a-m	$\operatorname{mal-}a\operatorname{-m}$	
		vol-e-s	$\operatorname{nol-} e ext{-}\mathrm{s}$	mal-e-s	
		vol-e-t	$\operatorname{nol-} e ext{-}\mathrm{t}$	$\operatorname{mal-} e ext{-}\mathrm{t}$	
	RUM	vol-e-mus	$\operatorname{nol-} e ext{-}\mathrm{mus}$	$\operatorname{mal-}e ext{-}\operatorname{mus}$	
	TTU	vol-e-tis	$\operatorname{nol-} e ext{-}\operatorname{tis}$	mal-e-tis	
	Fr	vol-e-nt	$\operatorname{nol-} e\operatorname{-nt}$	$\operatorname{mal-} e\operatorname{-nt}$	
Luc			noli		
Imp			$\operatorname{noli-}te$		

Tabel 21: Onregelmatige werkwoorden: velle, nolle, malle

Ferre				
		ACTIEF	Passief	
Inf	PR	fer-re	fer-ri	
Indicatief	IMPERFECTUM PRAESENS		fer-or fer-ris fer-tur fer-i-mur fer-i-mini fer-u-ntur fer-eba-r fer-eba-tur fer-eba-mur fer-eba-mini fer-eba-ntur	
	FUTURUM SIMPLEX		fer-a-r $fer-e-ris$ $fer-e-tur$ $fer-e-mur$ $fer-e-mini$ $fer-e-ntur$	
Імр		fer $ $ fer- te		

Tabel 22: Onregelmatige werkwoorden: ferre